

رابطه جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسنادی

فاطمه غلامی

کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

چکیده

این مطالعه با هدف تعیین رابطه جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد انجام پذیرفت. جامعه آماری این پژوهش را دانشجویان مجرد مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد کرج تشکیل می‌دادند. نمونه آماری شامل ۱۶۰ نفر از این دانشجویان بود که در انتخاب آن‌ها از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد. ابزار پژوهش متشکل از پرسشنامه‌های جهت‌گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰)، سبک‌های اسناد سلیگمن (۱۹۸۴)، امید به زندگی میلر (۱۹۸۸) و نگرش به ازدواج پرساد (۱۳۸۴) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره انجام پذیرفت. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی- بیرونی، پایدار- ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی، سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به‌منظور پیش‌بینی نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد درونی-بیرونی و پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند، جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می‌توانند این متغیرها را پیش‌بینی کنند. به‌منظور پیش‌بینی سبک اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند، جهت‌گیری مذهبی درونی معنادار بوده و می‌تواند این متغیر را پیش‌بینی کنند ($p < 0/01$).

کلیدواژه‌ها: امید به زندگی، جهت‌گیری مذهبی، سبک‌های اسناد، نگرش به ازدواج

مقدمه

جهت‌گیری مذهبی^۱ را تقریباً می‌توان معادل «دین‌داری» یا «دین‌ورزی» دانست که در سطح رفتارهای ظاهری شخص نمایان می‌شود و بیانگر گرایش احتمالی فرد به یک بینش مذهبی است. برخی معتقدند که مذهب و نگرش مذهبی در افراد ابعاد مختلفی دارد، به عنوان نمونه پرات^۲ (۱۹۲۰)، الگوی چهار مؤلفه‌ای شامل سنتی، عقلانی، عرفانی و عملی را معرفی کرد. آلپورت^۳ (۱۹۶۳) از جمله روانشناسانی است که سعی کرد به طور اختصاصی درباره دین‌داری نظریه پردازی کند. به اعتقاد وی احساسات دینی نه ماهیتی صرفاً عقلانی دارند و نه کاملاً غیرعقلانی اند، بلکه بیشتر تلفیقی از احساس^۴ و تفکر^۵ هستند. در واقع دین‌داری فلسفه‌ای از زندگی برای فرد ارائه می‌دهد که نه تنها ماهیتی عقلانی دارد، بلکه از نظر احساسی و هیجانی نیز ارضاء کننده است.

نگرش^۶ عبارت است از ترکیبی از باورها و هیجان‌هایی که شخص را پیشاپیش آماده می‌کند تا به دیگران، اشیاء و گروه‌های مختلف به شیوه مثبت یا منفی نگاه کند. نگرش‌ها، ارزیابی از اشیاء را خلاصه می‌کنند و در نتیجه پیش‌بینی یا هدایت اعمال یا رفتارهای آینده را بر عهده می‌گیرند (آلپورت و جونز^۷، ۱۹۸۲؛ ترجمه منشی طوسی، ۱۳۷۱).

ازدواج عالی‌ترین و پیچیده‌ترین رسم اجتماعی برای دستیابی به نیازهای عاطفی و امنیتی افراد بزرگسال می‌باشد (ستیر^۸، ۲۰۰۰؛ ترجمه بیرشک، ۱۳۸۸). نگرش افراد به مقوله ازدواج می‌تواند در مخرب یا سازنده بودن ازدواج نقش اساسی داشته باشد و بر ادراک فرد از جهان اطراف تأثیرگذار باشد (امیدوار، ۱۳۸۶). در واقع نگرش‌ها و ارزش‌های افراد جامعه با توجه به مقتضیات و شرایط در حال تغییر محیط (اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) و همچنین تجربه‌هایشان در طول فرآیند جامعه‌پذیری شکل می‌گیرد و تغییر می‌کند. در سال‌های اخیر نگرش جوانان نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده جهت‌گیری منفی یافته و به دنبال این نگرش منفی؛ تباهی اخلاقی، اجتماعی و اقتصادی در جوانان عمومیت یافته است (سالتس^۹، ۲۰۱۴).

نتایج مطالعات پیشین به ارتباط مطلوب هریک از متغیرها و مولفه‌های نگرش مطلوب به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد مناسب در شرایط خوشایند و ناخوشایند با سلامت افراد (عسگری، صفرزاده و مظاهری، ۱۳۹۱؛ نصیری و جوکار، ۱۳۸۷ و معتمدی شارک و افروز، ۱۳۸۶) اشاره می‌کنند. ارتباط هریک از این متغیرها با سلامت افراد و محدود بودن و یا در دسترس نبودن پژوهش‌هایی که ارتباط جهت‌گیری مذهبی را با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد مورد سنجش قرار داده‌باشند، باعث شده است که که بحث و بررسی پیرامون رابطه جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار باشد.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اصلی

بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد رابطه وجود دارد.

- فرضیه‌های جزئی

۱. بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.

۲. بین جهت‌گیری مذهبی با امید به زندگی رابطه وجود دارد.

1. religious Orientation

2. Pratt

3. Alport

4. feeling

5. thinking

6. attitude

7. jones

8. Setir

9. Salts

۳. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
۴. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
۵. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
۶. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.
۷. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.
۸. بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

• متغیرهای پژوهش

متغیر پیش بین: جهت‌گیری مذهبی

متغیرهای ملاک: نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد،

متغیر کنترل: مجرد، سن (بین ۲۰ تا ۲۵ سال) و مقطع تحصیلی (مقطع کارشناسی)

متغیر دموگرافیک (جمعیت شناختی): جنسیت و سن

• تعاریف مفهومی

جهت‌گیری مذهبی: جهت‌گیری مذهبی را می‌توان چنین تعریف کرد؛ روی آوری کلی ای که شخص از مذهب اتخاذ کرده است، یعنی در رابطه با موجودی متعالی، مجموعه ای از اعتقادات، اعمال و تشریفات خاص را در زندگی دارد. جهت‌گیری مذهبی را می‌توان تقریباً معادل دین داری یا دین ورزی در نظر گرفت (آذربایجانی، ۱۳۸۰؛ به نقل از ولی زاده، ۱۳۹۰).

نگرش به ازدواج: آلپورت (۱۹۳۵) نگرش را چنین تعریف کرده است؛ نگرش یک حالت آمادگی ذهنی و عصبی است که از طریق تجربه سازمان می‌یابد و بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوع ها و موقعیت‌های وابسته به نگرش تأثیر مستقیم و پویا بر جای می‌گذارد (آلپورت و جونز، ۱۹۸۲؛ ترجمه منشی طوسی، ۱۳۷۱). حال این حالت آمادگی ذهنی و عصبی را نسبت به ازدواج می‌توان نگرش افراد نسبت به ازدواج تعریف کرد.

امید به زندگی: واژه امید به زندگی در لغت به معنی تعداد متوسط سال‌هایی است که یک شخص اگر شرایط مرگ و میری را که در جدول عمر مشخص شده، به کار بندد، زندگی خواهد کرد و در اصطلاح عبارت است از تعداد سال‌هایی که انتظار می‌رود یک فرد از یک سن تا سن دیگر زنده باقی بماند (حسینی، ۱۳۸۵).

سبک‌های اسناد: اسناد فرایندی است که فرد از طریق آن دنیای خودش را تفسیر می‌کند و عبارت است از ادراک کیفی، مقدماتی یا اساسی از یک محرک (نعمت زاده فراهانی، ۱۳۹۲). سلیگمن و پترسون نیز (۱۹۸۴) معتقد است که اسناد بطور کل به دو سبک؛ خوشبینانه و بدبینانه تقسیم می‌شود و هر یک از این سبک ها نیز سه مولفه را در بر می‌گیرند. واینر (۱۹۸۵) این سه مولفه را بدین شکل معرفی می‌کند:

- ۱- اسناد درونی _ بیرونی که عبارت است از نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل درونی و شخصی در مقابل نسبت دادن آن‌ها به عوامل خارجی مثل محیط و موقعیت
- ۲- اسناد پایدار _ ناپایدار که عبارت است از نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل پایدار و همیشگی در مقابل علل کوتاه مدت و ناپایدار
- ۳- اسناد کلی _ جزئی که عبارت است از نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل کلی در مقابل عوامل جزئی (شمس اسفندآبادی، ۱۳۹۲).

• تعاریف عملیاتی

- جهت‌گیری مذهبی: نمره ای است که شرکت کنندگان در پژوهش از پاسخگویی به پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی آلپورت (۱۹۵۰) بدست می‌آورند.
- نگرش به ازدواج: نمره ای است که شرکت کنندگان در پژوهش از پاسخگویی به پرسشنامه نگرش به ازدواج پرساد (۱۳۸۴) بدست می‌آورند.
- امید به زندگی: نمره ای است که شرکت کنندگان در پژوهش از پاسخگویی به پرسشنامه امید به زندگی میلر^{۱۰} (۱۹۸۸) بدست می‌آورند.
- سبک‌های اسناد: نمره ای است که شرکت کنندگان در پژوهش از پاسخگویی به پرسشنامه سبک‌های اسناد سلیگمن (۱۹۸۴) بدست می‌آورند.

تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها

با توجه به فرضیه های پژوهش که عبارتند از:

فرضیه اصلی

- بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد رابطه وجود دارد.

فرضیه های جزئی

- بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با امید به زندگی رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.
 - بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.
- از روش های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره همزمان استفاده شد، البته قبل از انجام این آزمون ها، آزمون های پیش فرض مانند طبیعی بودن داده‌ها (نرمال بودن داده‌ها) و خطی بودن داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

• پیش فرض‌ها

نرمال بودن داده‌ها: در جدول ۱ کجی و کشیدگی متغیرها پژوهش که نرمال بودن کشیدگی یا چولگی داده‌ها را نشان می‌دهد آورده شده است. مقدار این عدد باید مابین ۲+ تا ۲- باشد. همانطور که مشاهده می‌گردد این مقدار در مقیاس های پژوهش بین ۲+ تا ۲- قرار دارد، بنابراین نیازی به تبدیل داده‌ها نمی‌باشد.

¹⁰.Miller

جدول ۱: کجی و کشیدگی مقیاس‌ها

متغیرهای پژوهش	کجی	خطای استاندارد کجی	کشیدگی	خطای استاندارد کشیدگی
جهت‌گیری مذهبی درونی	۰/۰۲۹	۰/۱۹۲	-۱/۹۰۲	۰/۳۸۱
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۰/۰۸۳	۰/۱۹۲	-۱/۷۶۵	۰/۳۸۱
نگرش به ازدواج	۰/۴۱۰	۰/۱۹۲	-۱/۷۳۹	۰/۳۸۱
امید به زندگی	۰/۵۵۴	۰/۱۹۲	-۱/۵۱۴	۰/۳۸۱
سبک درونی بیرونی در رویداد خوشایند	۰/۲۰۸	۰/۱۹۲	-۱/۸۱۸	۰/۳۸۱
سبک پایدار ناپایدار در رویداد خوشایند	۰/۳۳۵	۰/۱۹۲	-۱/۵۸۰	۰/۳۸۱
سبک کلی اختصاصی در رویداد خوشایند	۰/۲۲۳	۰/۱۹۲	-۱/۷۶۳	۰/۳۸۱
سبک درونی بیرونی در رویداد ناخوشایند	-۱/۴۵۶	۰/۱۹۲	۰/۴۳۱	۰/۳۸۱
سبک پایدار ناپایدار در رویداد ناخوشایند	-۰/۳۶۸	۰/۱۹۲	-۱/۶۵۵	۰/۳۸۱
سبک کلی اختصاصی در رویداد ناخوشایند	-۰/۲۹۲	۰/۱۹۲	-۱/۵۷۶	۰/۳۸۱

اندازه نمونه: چنانچه حجم نمونه کم باشد، قابلیت تعمیم‌دهی آن به نمونه‌های دیگر امکان‌پذیر نیست. استیونس^{۱۱} (۱۹۹۶) پیشنهاد کرده است که برای مطالعات علوم رفتاری در حدود ۱۵ آزمودنی برای هر متغیر پیش‌بین برای یک معادله معتبر، مورد نیاز است. بر اساس فرمول تباچنیک و فیدل (۲۰۰۷) فرمول زیر برای محاسبه اندازه نمونه با توجه به تعداد متغیرهای پیش‌بین ارائه شده است (در این فرمول m تعداد متغیرهای پیش‌بین می‌باشد):

$$N > 50 + 8m$$

مدل رگرسیونی مربوط به فرضیه‌های پژوهش:

$$50 + 8 * 2 = 68$$

همانطور که ملاحظه می‌گردد در مدل مورد بررسی، حجم نمونه مورد بررسی بیشتر از حجم به دست آمده است. این نشان می‌دهد که این مفروضه به‌عنوان یکی از پیش‌فرض‌های مهم تحلیل رگرسیون، رعایت شده است.

چند هم خطی و تک خطی: چند هم خطی^{۱۲} زمانی وجود دارد که متغیرهای پیش‌بین رابطه قوی با همدیگر داشته باشند. تک خطی^{۱۳} زمانی اتفاق می‌افتد که یک متغیر پیش‌بین در واقع ترکیبی از متغیرهای پیش‌بین دیگر باشد. در مورد پیش‌فرض تک خطی نمره خرده مقیاس‌ها وارد تحلیل شد و همزمان با آن هیچ نمره کلی که از مجموع خرده مقیاس‌ها حاصل شده باشد، وارد معادلات رگرسیونی نگردید. به‌منظور تشخیص چند هم خطی از ۲ آزمون Tolerance و VIF استفاده گردید. در آزمون Tolerance مقدار به دست آمده، نباید کمتر از ۰/۱ و در آزمون VIF مقدار به دست آمده، نباید بالای ۱۰ باشد. نتایج این دو تحلیل در زیر گزارش شده است. همانطور که ملاحظه می‌گردد نتایج دو آزمون یاد شده نشان می‌دهد که از مقادیر ملاک تخطی صورت نگرفته و احتمال چند هم خطی بودن رد می‌گردد.

¹¹. Stevens

¹². Multicollinearity

¹³. Singularity

جدول ۲: جدول محاسبه خطی بودن فرضیه های پژوهش

متغیرهای پیش‌بین	Tolerance	VIF
جهت‌گیری مذهبی درونی	۰/۹۶۸	۱/۰۳۳
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۰/۹۶۸	۱/۰۳۳

در ادامه به بررسی فرضیه های پژوهش پرداخته می شود:

- بررسی فرضیه اصلی

بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد رابطه وجود دارد. نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد در جدول ۳ آمده است:

جدول ۳: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
نگرش به ازدواج	۰/۷۹۸**	-۰/۲۹۴**
امید به زندگی	۰/۶۳۷**	-۰/۳۷۲**
سبک درونی بیرونی در رویداد خوشایند	۰/۷۷۸**	-۰/۲۹۴**
سبک پایدار ناپایدار در رویداد خوشایند	۰/۶۴۴**	-۰/۲۴۴**
سبک کلی اختصاصی در رویداد خوشایند	۰/۶۲۹**	-۰/۱۷۵**
سبک درونی بیرونی در رویداد ناخوشایند	-۰/۱۴۹	۰/۰۰۱
سبک پایدار ناپایدار در رویداد ناخوشایند	-۰/۰۱۰	-۰/۰۹۷
سبک کلی اختصاصی در رویداد ناخوشایند	-۰/۱۱	۰/۰۲۴

**p<۰/۰۱

نتایج بدست آمده از جدول ۳ نشان می دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی رابطه مثبت معنادار و بین جهت‌گیری مذهبی درونی با سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده نشان می دهد که جهت‌گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی رابطه منفی معنادار و بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود دارد. (p<۰/۰۱). براساس نتایج به دست آمده بین سه سبک درونی بیرونی در رویداد ناخوشایند، سبک پایدار-ناپایدار در رویداد ناخوشایند و سبک کلی-اختصاصی در رویداد ناخوشایند با جهت‌گیری مذهبی بیرونی و درونی رابطه معناداری وجود ندارد.

علاوه بر تحلیل همبستگی، به منظور تعیین دقیقتر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می کنیم. در این تحلیل جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای

پیش بین و نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند به عنوان متغیر ملاک در قالب ۵ مدل وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۴: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش‌بینی نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند

خطای معیار برآورد	R^2 تعدیل شده	R^2	R	
۲۲/۹۸	۰/۱۶۵۶	۰/۱۶۶۰	۰/۸۱۳	مدل ۱: پیش‌بینی نگرش به ازدواج از روی متغیرهای پیش بین
۵۵/۶۶	۰/۴۶۷	۰/۴۷۴	۰/۶۸۹	مدل ۲: پیش‌بینی امید به زندگی از روی متغیرهای پیش بین
۱/۳۳	۰/۱۶۲۶	۰/۱۶۳۱	۰/۷۹۴	مدل ۳: پیش‌بینی سبک درونی- بیرونی در رویداد خوشایند از روی متغیرهای پیش بین
۱/۴۶	۰/۴۲۵	۰/۴۳۲	۰/۶۵۷	مدل ۴: پیش‌بینی سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند از روی متغیرهای پیش بین
۱/۶۵	۰/۳۹۲	۰/۳۹۹	۰/۶۳۲	مدل ۵: پیش‌بینی سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند از روی متغیرهای پیش بین

در جدول ۴ مقدار R و R^2 و R^2 تعدیل شده مشاهده می‌گردد. در این جدول مقدار R^2 تعدیل شده بسیار مهم بوده و میزان برازندگی مدل را نشان می‌دهد. مقدار این عدد بین صفر تا یک می‌باشد که هر چه به یک نزدیکتر باشد، دقت بیشتر مدل را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌گردد این مقدار در تحلیل فوق برای مدل نخست برابر با ۰/۶۵ می‌باشد که نشان می‌دهد ۶۵ درصد تغییرات نگرش به ازدواج به متغیرهای پیش بین وابسته است. در مدل دوم مقدار R^2 تعدیل شده برابر با ۰/۴۶ می‌باشد که نشان می‌دهد ۴۶ درصد تغییرات مربوط به امید به زندگی تحت تاثیر متغیرهای پیش بین تبیین می‌گردد. در مدل سوم، مدل چهارم و پنجم به ترتیب ۶۲ درصد، ۴۲ درصد و ۳۹ درصد تغییرات مربوط به سبک درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند به متغیرهای پیش بین وابسته است. علاوه بر این در جدول ۳ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می‌کند.

جدول ۵: تحلیل واریانس نمرات نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی - بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی -

سطح معناداری (P)	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	شاخص آماری	
۰/۰۰۱	۱۵۲/۵۶۸	۸۰۶۰۵/۳۸۲	۲	۱۶۱۲۱۱/۴۷۰	رگرسیون	مدل ۱
		۵۲۸/۳۲۷	۱۵۷	۸۲۹۴۷/۳۷۴	باقیمانده	
			۱۵۹	۲۴۴۱۵۸/۸۴۴	مجموع	
۰/۰۰۱	۷۰/۷۸۹	۲۱۹۳۲۰/۹۶۷	۲	۴۳۸۶۴۱/۹۳۳	رگرسیون	مدل ۲
		۳۰۹۸/۲۴۵	۱۵۷	۴۸۶۴۲۴/۴۶۷	باقیمانده	
			۱۵۹	۹۲۵۰۶۶/۴۰۰	مجموع	
۰/۰۰۱	۱۳۴/۰۳۶	۲۳۸/۶۹۹	۲	۴۷۷/۳۹۸	رگرسیون	مدل ۳
		۱/۷۸۱	۱۵۷	۲۷۹/۵۹۵	باقیمانده	
			۱۵۹	۷۵۶/۹۹۴	مجموع	
۰/۰۱۱	۵۹/۷۱۷	۱۲۷/۶۹۳	۲	۲۵۵/۳۶۸	رگرسیون	مدل ۴
		۲/۱۳۸	۱۵۷	۳۳۵/۷۱۴	باقیمانده	
			۱۵۹	۵۹۱/۱۰۰	مجموع	
۰/۰۰۱	۵۲/۲۱۳	۱۴۳/۳۵۶	۲	۲۸۶/۷۱۲	رگرسیون	مدل ۵
		۲/۷۴۶	۱۵۷	۴۳۱/۰۶۳	باقیمانده	
			۱۵۹	۷۱۷/۷۷۵	مجموع	

جزئی در رویداد خوشایند براساس متغیرهای پیش بین

با توجه به جدول ۵، سطح معناداری هر مدل در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می توان تاثیر متغیرهای پیش بین را در این ۵ مدل به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می باشد، می توان بوسیله جدول ضریب

رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هریک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۶: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		متغیر	
			B	خطای استاندارد		
۰/۰۰۴	۲/۹۴۸		۵/۷۳۴	۱۶/۹۰۴	(Constant)	
۰/۰۰۱	۱۶/۲۸۸	۰/۷۷۰	۰/۱۲۶	۲/۰۵۵	جهت گیری مذهبی درونی	مدل ۱
۰/۰۰۱	-۳/۳۰۵	-۰/۱۵۶	۰/۱۲۰	-۰/۳۹۸	جهت گیری مذهبی بیرونی	
۰/۰۰۱	۵/۱۴۲		۱۳/۸۸۶	۷۱/۴۰۱	(Constant)	
۰/۰۰۱	۱۰/۰۱۳	۰/۵۸۹	۰/۳۰۵	۳/۰۵۹	جهت گیری مذهبی درونی	مدل ۲
۰/۰۰۱	-۴/۵۳۹	-۰/۲۶۷	۰/۲۹۱	-۱/۱۲۳	جهت گیری مذهبی بیرونی	
۰/۰۱۳	۲/۵۱۷		۰/۳۳۳	۰/۸۳۸	(Constant)	
۰/۰۰۱	۱۵/۲۱۲	۰/۷۵۰	۰/۰۰۷	۰/۱۱۱	جهت گیری مذهبی درونی	مدل ۳
۰/۰۰۱	-۳/۲۴۵	-۰/۱۶۰	۰/۰۰۷	-۰/۰۲۳	جهت گیری مذهبی بیرونی	
۰/۰۰۱	۳/۹۹۵		۰/۳۶۵	۱/۴۵۷	(Constant)	
۰/۰۰۱	۱۰/۱۴۷	۰/۶۲۰	۰/۰۰۸	۰/۰۸۱	جهت گیری مذهبی درونی	مدل ۴
۰/۰۳۱	-۲/۱۸۳	-۰/۱۳۳	۰/۰۰۸	-۰/۰۱۷	جهت گیری مذهبی بیرونی	
۰/۰۱۷	۲/۴۱۴		۰/۴۱۳	۰/۹۹۹	(Constant)	
۰/۰۰۱	۹/۸۱۷	۰/۶۱۷	۰/۰۰۹	۰/۰۸۹	جهت گیری مذهبی درونی	مدل ۵
۰/۳۰۰	-۱/۰۴۰	-۰/۰۶۵	۰/۰۰۹	-۰/۰۰۹	جهت گیری مذهبی بیرونی	

براساس جدول ۶ و سطوح معناداری در مدل اول، به منظور پیش بینی نگرش به ازدواج، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می توانند این متغیر را پیش بینی کنند. در مدل دوم به منظور پیش بینی امید به زندگی، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می تواند این متغیر را پیش بینی کنند. در مدل سوم جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی قادر است به طور معناداری متغیر سبک درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند را پیش بینی کند، در مدل چهارم جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی قادر است سبک پایدار-ناپایدار را در رویدادهای خوشایند پیش بینی کند و در نهایت در مدل پنجم، متغیر جهت گیری مذهبی درونی می تواند متغیر سبک کلی-جزئی را در رویدادهای خوشایند پیش بینی کند. در مدل اول، با توجه به ضرایب بتا، می توان گفت تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۷۷ و ۰/۱۵- انحراف معیار تغییر در نگرش به ازدواج شود. در مدل دوم نیز تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۵۸ و ۰/۲۶- انحراف معیار تغییر در امید به زندگی شود. در مدل سوم تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت گیری مذهبی

درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۷۵ و ۰/۱۶- انحراف معیار تغییر در سبک درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند می شود. در مدل چهارم یک انحراف معیار تغییر تغییر در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۶۲ و ۰/۱۳- انحراف معیار تغییر در سبک پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند می شود و در مدل پنجم نیز یک انحراف معیار تغییر در جهت گیری مذهبی درونی باعث ۰/۶۱ انحراف معیار تغییر در سبک کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند می شود.

فرضیه اول جزئی

- بین جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.

نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۷ آمده است:

جدول ۷: همبستگی پیرسون بین جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج

متغیرهای پژوهش	جهت گیری مذهبی درونی	جهت گیری مذهبی بیرونی
نگرش به ازدواج	۰/۷۹۸**	-۰/۲۹۴**

**p<۰/۰۱

نتایج بدست آمده از جدول ۷ نشان می دهد که بین جهت گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده نشان می دهد که جهت گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج رابطه منفی معنادار وجود دارد. (p<۰/۰۱).

علاوه بر تحلیل همبستگی، به منظور تعیین دقیقتر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می کنیم. در این تحلیل جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای پیش بین و نگرش به ازدواج به عنوان متغیر ملاک وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۸ قابل مشاهده است.

جدول ۸: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش بینی نگرش به ازدواج

خطای معیار برآورد	R ² تعدیل شده	R ²	R	پیش بینی نگرش به ازدواج از روی متغیرهای پیش بین
۲۲/۹۸	۰/۶۵۶	۰/۶۶۰	۰/۸۱۳	

در جدول ۸ مقدار R و R² و R² تعدیل شده مشاهده می گردد. همانطور که مشاهده می گردد این مقدار در تحلیل فوق برای مدل نخست برابر با ۰/۶۵ می باشد که نشان می دهد ۶۵ درصد تغییرات نگرش به ازدواج به متغیرهای پیش بین وابسته است. علاوه بر این در جدول ۹ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می کند.

جدول ۹: تحلیل واریانس نمرات نگرش به ازدواج براساس متغیرهای پیش بین

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (P)
رگرسیون	۱۶۱۲۱۱/۴۷۰	۲	۸۰۶۰۵/۳۸۲	۱۵۲/۵۶۸	۰/۰۰۱
باقیمانده	۸۲۹۴۷/۳۷۴	۱۵۷	۵۲۸/۳۲۷		
مجموع	۲۴۴۱۵۸/۸۴۴	۱۵۹			

با توجه به جدول ۹، سطح در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می توان تاثیر متغیرهای پیش بین را به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می باشد، می توان بوسیله جدول ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هریک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۱۰: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
		Beta	B	
۰/۰۰۴	۲/۹۴۸	۵/۷۳۴	۱۶/۹۰۴	(Constant)
۰/۰۰۱	۱۶/۲۸۸	۰/۷۷۰	۰/۱۲۶	جهت گیری مذهبی درونی
۰/۰۰۱	-۳/۳۰۵	-۰/۱۵۶	۰/۱۲۰	جهت گیری مذهبی بیرونی

براساس جدول ۱۰ و سطوح معناداری، به منظور پیش بینی نگرش به ازدواج، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می توانند این متغیر را پیش بینی کنند. در مدل اول، با توجه به ضرایب بتا، می توان گفت تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۷۷ و ۰/۱۵- انحراف معیار تغییر در نگرش به ازدواج شود.

فرضیه های جزئی

- بین جهت گیری مذهبی با امید به زندگی رابطه وجود دارد.

نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۱۱ آمده است:

جدول ۱۱: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با امید به زندگی

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
امید به زندگی	۰/۶۳۷**	-۰/۳۷۲**

** $p < 0.01$

نتایج بدست آمده از جدول ۴-۱۵ نشان می‌دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با امید به زندگی رابطه مثبت معنادار و بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با امید به زندگی رابطه منفی وجود دارد ($p < 0.01$). علاوه بر تحلیل همبستگی، به منظور تعیین دقیق‌تر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می‌کنیم. در این تحلیل جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای پیش بین و امید به زندگی به عنوان متغیر ملاک وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۱۲ قابل مشاهده است.

جدول ۱۲: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش‌بینی امید به زندگی

R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰/۶۸۹	۰/۴۷۴	۰/۴۶۷	۵۵/۶۶

پیش‌بینی امید به زندگی از روی متغیرهای پیش بین

در جدول ۱۲ مقدار R و R² و R² تعدیل شده مشاهده می‌گردد. همانطور که مشاهده می‌گردد مقدار R² تعدیل شده برابر با ۰/۴۶ می‌باشد که نشان می‌دهد ۴۶ درصد تغییرات مربوط به امید به زندگی تحت تاثیر متغیرهای پیش بین تبیین می‌گردد علاوه بر این در جدول ۱۳ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می‌کند.

جدول ۱۳: تحلیل واریانس نمرات امید به زندگی براساس متغیرهای پیش بین

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (P)
رگرسیون	۴۲۸۶۴۱/۹۳۳	۲	۲۱۹۳۲۰/۹۶۷	۷۰/۷۸۹	۰/۰۰۱
باقیمانده	۴۸۶۴۲۴/۴۶۷	۱۵۷	۳۰۹۸/۲۴۵		
مجموع	۹۲۵۰۶۶/۴۰۰	۱۵۹			

با توجه به جدول ۱۳، سطح معناداری هر مدل در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می‌توان تاثیر متغیرهای پیش بین را به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می‌باشد، می‌توان بوسیله جدول ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هر یک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۱۴: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
			B	خطای استاندارد	
۰/۰۰۱	۵/۱۴۲		۱۳/۸۸۶	۷۱/۴۰۱	(Constant)
۰/۰۰۱	۱۰/۰۱۳	۰/۵۸۹	۰/۳۰۵	۳/۰۵۹	جهت‌گیری مذهبی درونی
۰/۰۰۱	-۴/۵۳۹	-۰/۲۶۷	۰/۲۹۱	-۱/۱۲۳	جهت‌گیری مذهبی بیرونی

براساس جدول ۱۴ و سطوح معناداری به‌منظور پیش‌بینی امید به زندگی، جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می‌تواند این متغیر را پیش‌بینی کنند. با توجه به ضرایب بتا، می‌توان گفت تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۵۸ و ۰/۲۶- انحراف معیار تغییر در امید به زندگی شود.

فرضیه سوم جزئی

بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد

نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۱۴ آمده است.

جدول ۱۵: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک درونی بیرونی در رویداد خوشایند	۰/۷۷۸**	-۰/۲۹۴**

**p<۰/۰۱

نتایج بدست آمده از جدول ۱۵ نشان می‌دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با سبک درونی-بیرونی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که جهت‌گیری مذهبی بیرونی با سبک درونی-بیرونی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود دارد (p<۰/۰۱).

علاوه بر تحلیل همبستگی، به‌منظور تعیین دقیق‌تر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می‌کنیم. در این تحلیل جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای پیش بین و سبک درونی-بیرونی در رویداد خوشایند به عنوان متغیر ملاک وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۱۶ قابل مشاهده است.

جدول ۱۶: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش‌بینی سبک درونی-بیرونی در رویداد خوشایند

R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰/۷۹۴	۰/۶۳۱	۰/۶۲۶	۱/۳۳

پیش‌بینی سبک درونی-بیرونی در رویداد خوشایند از روی

متغیرهای پیش بین

در جدول ۱۶ مقدار R و R^2 و R^2 تعدیل شده مشاهده می گردد. همانطور که مشاهده می گردد ۶۲ درصد تغییرات مربوط به سبک درونی- بیرونی در رویداد خوشایند به متغیرهای پیش بین وابسته است. علاوه بر این در جدول ۱۷ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می کند.

جدول ۱۷: تحلیل واریانس نمرات سبک درونی- بیرونی در رویداد خوشایند براساس متغیرهای پیش بین

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (P)
رگرسیون	۴۷۷/۳۹۸	۲	۲۳۸/۶۹۹	۱۳۴/۰۳۶	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲۷۹/۵۹۵	۱۵۷	۱/۷۸۱		
مجموع	۷۵۶/۹۹۴	۱۵۹			

با توجه به جدول ۱۷، سطح معناداری هر مدل در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می توان تاثیر متغیرهای پیش بین را به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می باشد، می توان بوسیله جدول ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هر یک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۱۸: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
		ضرایب شده	Beta	
				(Constant)
۰/۰۱۳	۲/۵۱۷	۰/۳۳۳	۰/۸۳۸	
۰/۰۰۱	۱۵/۲۱۲	۰/۷۵۰	۰/۱۱۱	جهت گیری مذهبی درونی
۰/۰۰۱	-۳/۲۴۵	-۰/۱۶۰	-۰/۰۲۳	جهت گیری مذهبی بیرونی

براساس جدول ۱۸ و سطوح معناداری جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی قادر است به طور معناداری متغیر سبک درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند را پیش بینی کند. با توجه به ضرایب بتا تغییر به اندازه یک انحراف معیار در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۷۵ و -۰/۱۶- انحراف معیار تغییر در سبک درونی-بیرونی در رویدادهای خوشایند می شود.

فرضیه چهارم جزئی

- بین جهت گیری مذهبی با سبک های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد. نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۱۹ آمده است:

جدول ۱۹: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک پایدار ناپایدار در رویداد خوشایند	۰/۶۴۴**	-۰/۲۴۴**

** $p < 0.01$

نتایج بدست آمده از جدول ۱۹ نشان می‌دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که جهت‌گیری مذهبی بیرونی با سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود دارد ($p < 0.01$).

علاوه بر تحلیل همبستگی، به منظور تعیین دقیقتر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می‌کنیم. در این تحلیل جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای پیش بین و سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند به عنوان متغیر ملاک در قالب ۵ مدل وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۲۰ قابل مشاهده است.

جدول ۲۰: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش‌بینی سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند

R	R^2	R^2 تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰/۶۵۷	۰/۴۳۲	۰/۴۲۵	۱/۴۶

پیش‌بینی سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند از روی
متغیرهای پیش بین

در جدول ۲۰ مقدار R و R^2 و R^2 تعدیل شده مشاهده می‌گردد. همانطور که مشاهده می‌گردد این مقدار در تحلیل فوق ۴۲ درصد است که نشان می‌دهد ۴۲ درصد تغییرات مربوط به سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند به متغیرهای پیش بین وابسته است. علاوه بر این در جدول ۲۱ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می‌کند.

جدول ۲۱: تحلیل واریانس نمرات سبک پایدار-ناپایدار در رویداد خوشایند براساس متغیرهای پیش بین

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (P)
رگرسیون	۲۵۵/۳۶۸	۲	۱۲۷/۶۹۳	۵۹/۷۱۷	۰/۰۱۱
باقیمانده	۳۳۵/۷۱۴	۱۵۷	۲/۱۳۸		
مجموع	۵۹۱/۱۰۰	۱۵۹			

با توجه به جدول ۲۱، سطح معناداری هر مدل در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می توان تاثیر متغیرهای پیش بین را به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می باشد، می توان بوسیله جدول ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هریک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۲۲: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
		B	خطای استاندارد	
	۳/۹۹۵	۰/۳۶۵	۱/۴۵۷	(Constant)
۰/۰۰۱	۱۰/۱۴۷	۰/۶۲۰	۰/۰۰۸	جهت گیری مذهبی درونی
۰/۰۳۱	-۲/۱۸۳	-۰/۱۳۳	۰/۰۰۸	جهت گیری مذهبی بیرونی

براساس جدول ۲۲ و سطوح معناداری جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی قادر است سبک پایدار-ناپایدار را در رویدادهای خوشایند پیش بینی کند. با توجه به ضرایب بتایک انحراف معیار تغییر در جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی به ترتیب باعث ۰/۶۲ و ۰/۱۳- انحراف معیار تغییر در سبک پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند می شود.

فرضیه پنجم جزئی

- بین جهت گیری مذهبی با سبک های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد
نتایج همبستگی پیروسون بین متغیرهای جهت گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۲۳ آمده است:

جدول ۲۳: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک کلی اختصاصی در رویداد خوشایند	۰/۶۲۹**	-۰/۱۷۵**

**p<۰/۰۱

نتایج بدست آمده از جدول ۲۳ نشان می‌دهد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که جهت‌گیری مذهبی بیرونی با سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود دارد (p<۰/۰۱).

علاوه بر تحلیل همبستگی، به منظور تعیین دقیقتر رابطه و همچنین تشخیص سهم هر یک از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده می‌کنیم. در این تحلیل جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی به عنوان متغیرهای پیش بین و سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند به عنوان متغیر ملاک در قالب ۵ مدل وارد تحلیل رگرسیون شدند که نتایج آن در جدول ۲۴ قابل مشاهده است.

جدول ۲۴: ضریب همبستگی چندگانه (ضریب رگرسیون) برای پیش‌بینی سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند

R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰/۶۳۲	۰/۳۹۹	۰/۳۹۲	۱/۶۵

پیش‌بینی سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند از روی

متغیرهای پیش بین

در جدول ۲۴ مقدار R و R² و R² تعدیل شده مشاهده می‌گردد. همانطور که مشاهده می‌گردد این مقدار در تحلیل فوق برابر ۳۹ درصد است که نشان می‌دهد ۳۹ درصد تغییرات مربوط به سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند به متغیرهای پیش بین وابسته است. علاوه بر این در جدول ۲۵ مقدار ANOVA گزارش شده که آن مقدار اعتبار آماری مدل را ارزیابی می‌کند.

جدول ۲۵: تحلیل واریانس سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند براساس متغیرهای پیش بین

شاخص آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری (P)
رگرسیون	۲۸۶/۷۱۲	۲	۱۴۳/۳۵۶	۵۲/۲۱۳	۰/۰۰۱
باقیمانده	۴۳۱/۰۶۳	۱۵۷	۲/۷۴۶		
مجموع	۷۱۷/۷۷۵	۱۵۹			

توجه به جدول ۲۵، سطح معناداری هر مدل در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ قرار دارند، بنابراین می‌توان تاثیر متغیرهای پیش بین را به لحاظ آماری پذیرفت. حال با توجه به اینکه ضریب رگرسیون معنادار می‌باشد، می‌توان بوسیله جدول ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده میزان اهمیت و معناداری هر یک از متغیرهای پیش بین را در تعیین متغیر ملاک به تفکیک مشخص نمود.

جدول ۲۶: ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
		Beta	خطای استاندارد	B	
۰/۰۱۷	۲/۴۱۴		۰/۴۱۳	۰/۹۹۹	(Constant)
۰/۰۰۱	۹/۸۱۷	۰/۶۱۷	۰/۰۰۹	۰/۰۸۹	جهت‌گیری مذهبی درونی
۰/۳۰۰	-۱/۰۴۰	-۰/۰۶۵	۰/۰۰۹	-۰/۰۰۹	جهت‌گیری مذهبی بیرونی

براساس جدول ۲۶ و سطوح معناداری متغیر جهت‌گیری مذهبی درونی می‌تواند متغیر سبک کلی-جزئی را در رویدادهای خوشایند پیش‌بینی کند. با توجه به ضریب بتا یک انحراف معیار تغییر، تغییر در جهت‌گیری مذهبی درونی باعث ۰/۶۱ انحراف معیار تغییر در سبک کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند می‌شود.

فرضیه ششم جزئی

- بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد
نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۲۷ آمده است:
جدول ۲۷: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک درونی بیرونی در رویداد ناخوشایند	-۰/۱۴۹	۰/۰۰۱

براساس نتایج بدست آمده از جدول ۲۷ همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد:

فرضیه هفتم جزئی

- بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد
نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۲۸ آمده است:
جدول ۲۸: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک پایدار ناپایدار در رویداد ناخوشایند	-۰/۰۱۰	-۰/۰۹۷

براساس نتایج بدست آمده از جدول ۲۸ همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد:

فرضیه هشتم جزئی

- بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.

نتایج همبستگی پیرسون بین متغیرهای جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج در جدول ۲۹ آمده است:
جدول ۲۹: همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی با سبک اسناد کلی-جزئی در رویدادهای ناخوشایند

متغیرهای پژوهش	جهت‌گیری مذهبی درونی	جهت‌گیری مذهبی بیرونی
سبک کلی اختصاصی در رویداد ناخوشایند	-۰/۱۱	۰/۰۲۴

براساس نتایج بدست آمده از جدول ۲۹ همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد کلی-اختصاصی در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد

نتیجه گیری

بررسی فرضیه های پژوهش

- فرضیه اصلی

بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی، سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به‌منظور پیش‌بینی نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک‌های اسناد درونی-بیرونی و پایدار-ناپایدار در رویدادهای خوشایند، جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می‌توانند این متغیرها را پیش‌بینی کنند. به‌منظور پیش‌بینی سبک اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند، جهت‌گیری مذهبی درونی معنادار بوده و می‌تواند این متغیر را پیش‌بینی کنند ($p < 0/01$).

این نتایج تا حدودی همسو با یافته‌هایی است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود:

دهقان تنها و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای با عنوان کارکرد خانواده و جهت‌گیری مذهبی، ارائه الگوهای نگرش به ارتباط پیش از ازدواج و پیامدهای آن در دانشجویان دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف نشان دادند که پیوستگی اعضای خانواده به طور غیرمستقیم، از طریق کاهش جهت‌گیری بیرونی مذهبی و به طور مستقیم، از طریق افزایش جهت‌گیری درونی مذهبی، پیش‌بینی کننده نگرش منفی به ارتباط پیش از ازدواج است و به طور غیرمستقیم تنها از طریق افزایش جهت‌گیری مذهبی درونی، پیش‌بینی کننده نگرش مثبت به ارتباط پیش از ازدواج است. پورافکاری، عنبری روزبهانی و حکیمی نیا (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای پیرامون بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و نگرش به ازدواج؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر ۲۵-۱۸ ساله دانشگاه اصفهان نشان دادند که بین میزان درونگرایی، برونگرایی، سلطه‌پذیری، سن، پایگاه و عقاید مذهبی و نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد، ولی بین سلطه‌گری و نگرش به ازدواج تفاوت معناداری مشاهده نشده است. نووال (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای پیرامون رابطه مذهب و افسردگی نشان داد که مداخلات معنوی و مذهبی آگاهانه می‌تواند در کاهش افسردگی نقش اساسی داشته باشد.

در تبیین و نتیجه‌گیری این فرضیه می‌توان گفت: آلپورت (۱۹۶۳) یکی از نظریه پردازان در زمینه مذهب و کارکردهای آن بود. وی دو نوع جهت‌گیری نسبت به دین را مطرح نمود. جهت‌گیری درونی و جهت‌گیری بیرونی مذهبی. به نظر آلپورت و راس، شخصی که جهت‌گیری مذهبی درونی دارد با مذهبش زندگی می‌کند، اما شخصی که جهت‌گیری مذهبی بیرونی دارد، از مذهبش استفاده می‌کند. اشخاصی که جهت‌گیری درونی دارند، انگیزه‌های اصلی خود را در مذهب می‌یابند. چنین اشخاصی

شخصیت‌شان با مذهب‌شان یکی می‌شود. در حالی که افراد با جهت‌گیری بیرونی برای رسیدن به اهدافی دیگر به سمت مذهب می‌روند؛ به عبارت دیگر چنین اشخاصی به سمت خداوند می‌روند بدون اینکه از خود روی بگردانند. براساس نظریه آلپورت مذهب درونی، مذهبی فراگیر و دارای اصول سازمان یافته و درونی شده است، در حالی که مذهب برونی، خارجی و ابزاری است که برای ارضای نیازهای فردی از قبیل مقام و امنیت مورد استفاده قرار می‌گیرد. منظور آلپورت از جهت‌گیری مذهبی درونی عبارت است از تعهد انگیزش فراگیر که غایت و هدف است نه وسیله ای برای دستیابی به اهداف فردی (برجعی، ۱۳۸۹). براساس نتایج به دست آمده، بین جهت‌گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی و سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت و بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج، امید به زندگی، سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. ارتباط مثبت بین جهت‌گیری مذهبی درونی با امید به زندگی و سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند و ارتباط منفی جهت‌گیری مذهبی بیرونی با امید به زندگی و سبک درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند را می‌توان به خصایص و ویژگی‌هایی که هر یک از این جهت‌گیری‌های مذهبی بر شخصیت افراد وارد می‌آورند، نسبت داد. جهت‌گیری مذهبی درونی در افراد توجه آن‌ها را به مذهب و قدرتی برتر جلب می‌کند و در آن‌ها امید به وجود آمدن شرایط بهتر و یارویاوری که همیشه در کنار آنهاست را ایجاد می‌کند، در حالی که برگزیدن جهت‌گیری مذهبی بیرونی، افراد را تنها به سمت استفاده از مذهب برای رسیدن به نتایج سوق می‌دهد. آن‌ها تنها قصد استفاده از مذهب برای رسیدن به منافع خود را دارند و عملاً وجود و حضور قدرت نیرومند معنوی که می‌تواند راهگشای سختی‌ها باشد و امید را به زندگی آن‌ها برگرداند، در زندگی آن‌ها خالی است. شخصی که به مذهب به عنوان وسیله ای برای رسیدن به اهداف استفاده می‌کند، نمی‌تواند از دنیای مادی خارج شود و به همین جهت تمام وقایع را به شکل مادی مورد بررسی قرار می‌دهد و مثلاً ازدواج را از مقوله مادی بررسی کرده و آن را روندی سخت در می‌یابد و بدین سبب نگرش منفی به آن پیدا می‌کند. برای نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل درونی و شخصی در مقابل نسبت دادن آن‌ها به عوامل خارجی مثل محیط و موقعیت؛ نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل پایدار و همیشگی در مقابل علل کوتاه مدت و ناپایدار؛ نسبت دادن علل موفقیت و شکست به عوامل کلی در مقابل عوامل اختصاصی، می‌بایست فرد به درجه ای از بالایی از معناداری زندگی و عزت نفس رسیده باشد. به نظر می‌رسد داشتن گرایش مذهبی تنها برای ارتباط با قدرتی برتر و نه برای استفاده از آن در جهت ارتباط برقرار کردن با گروه‌های مهم‌تر و به طور کل استفاده کردن از مذهب و دین در جهت دستیابی به منافع شخصی، عامل مهمی در جهت ایجاد احساس امنیت و عزت نفس در افراد باشد که می‌توان افراد را به سمت برگزیدن سبک‌های اسناد درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی در رویداد خوشایند پیش برد.

- فرضیه های جزئی

بین جهت‌گیری مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین جهت‌گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج، رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به‌منظور پیش‌بینی نگرش به ازدواج، جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می‌توانند این متغیر را پیش‌بینی کنند ($p < 0.01$).

این نتایج تا حدودی همسو با یافته‌هایی است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود:

دهقان تنها و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه ای با عنوان کارکرد خانواده و جهت‌گیری مذهبی، ارائه الگوهای نگرش به ارتباط پیش از ازدواج و پیامدهای آن در دانشجویان دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف نشان دادند که پیوستگی اعضای خانواده به طور غیرمستقیم، از طریق کاهش جهت‌گیری بیرونی مذهبی و به طور مستقیم، از طریق افزایش جهت‌گیری درونی مذهبی،

پیش بینی کننده نگرش منفی به ارتباط پیش از ازدواج است و به طور غیرمستقیم تنها از طریق افزایش جهت گیری مذهبی درونی، پیش بینی کننده نگرش مثبت به ارتباط پیش از ازدواج است. پورافکاری، عنبری روزبهانی و حکیمی نیا (۱۳۹۲) در مطالعه ای پیرامون بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی و نگرش به ازدواج؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر ۱۸-۲۵ ساله دانشگاه اصفهان نشان دادند که بین میزان درونگرایی، برونگرایی، سلطه پذیری، سن، پایگاه و عقاید مذهبی و نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد، ولی بین سلطه گری و نگرش به ازدواج تفاوت معناداری مشاهده نشده است.

در تبیین و نتیجه گیری این فرضیه می توان گفت: آلپورت (۱۹۶۳) یکی از نظریه پردازان در زمینه مذهب و کارکردهای آن بود. وی دو نوع جهت گیری نسبت به دین را مطرح نمود. جهت گیری درونی و جهت گیری بیرونی مذهبی. به نظر آلپورت و راس، شخصی که جهت گیری مذهبی درونی دارد با مذهبش زندگی می کند، اما شخصی که جهت گیری مذهبی بیرونی دارد، از مذهبش استفاده می کند. اشخاصی که جهت گیری درونی دارند، انگیزه های اصلی خود را در مذهب می یابند. چنین اشخاصی شخصیتشان با مذهبشان یکی می شود. در حالی که افراد با جهت گیری بیرونی برای رسیدن به اهدافی دیگر به سمت مذهب می روند؛ به عبارت دیگر چنین اشخاصی به سمت خداوند می روند بدون اینکه از خود روی بگردانند (برجعی، ۱۳۸۹). براساس نتایج به دست آمده، بین جهت گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج رابطه مثبت معنادار وجود داشت و بین جهت گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج رابطه منفی معنادار وجود داشت. ارتباط مثبت بین جهت گیری مذهبی درونی با نگرش به ازدواج و ارتباط منفی جهت گیری مذهبی بیرونی با نگرش به ازدواج در رویداد خوشایند را می توان به خصایص و ویژگی هایی که هر یک از این جهت گیری های مذهبی بر شخصیت افراد وارد می آورند، نسبت داد. جهت گیری مذهبی درونی در افراد توجه آنها را به مذهب و قدرتی برتر جلب می کند و بدین ترتیب دیدگاه مادی افراد را نسبت به ازدواج و موانع و سختی های مادی که می تواند در پی داشته باشد را به مقوله ای معنوی که می تواند در رشد و ترقی آنها به شکل مطلوب تاثیرگذار باشد، تغییر می دهد. داشتن جهت گیری مذهبی درونی می تواند ازدواج را به امر مقدسی تبدیل کند که در آن افراد به جای تلاش برای ترقی مادی به رشد معنوی می اندیشند، مساله ای که در جهت گیری مذهبی بیرونی که افراد حتی از مذهب نیز به عنوان وسیله ای که برای رسیدن به اهدافشان از آن استفاده می کنند، دیده نمی شود.

- بین جهت گیری مذهبی با امید به زندگی رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که بین جهت گیری مذهبی درونی با امید به زندگی رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت گیری مذهبی بیرونی با امید به زندگی رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به منظور پیش بینی امید به زندگی، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می توانند این متغیر را پیش بینی کنند ($p < 0/01$).

این نتایج تا حدودی همسو با یافته هایی است که در ادامه به آنها اشاره می شود:

جان بزرگی (۱۳۸۶) در مطالعه ای پیرامون رابطه جهت گیری مذهبی و سلامت روان به این نتیجه رسید که بیم مذهبی بودن و سلامت روان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد، بطوریکه هرچه مذهب درونی تر باشد، سلامت روان افزایش یافته و هرچه بیرونی تر باشد، احساس خستگی و نشانه های بدنی بیشتر می شود. لیچر و کارمات (۲۰۰۹) در مطالعه ای نقش معنویت را بر رضایت زناشویی زوجین بررسی کرده و نشان دادند که تعالی معنوی زوجین باعث افزایش رضایت زناشویی بین آنها می شود. ماسکو و کوزانسکی (۲۰۰۶) در مطالعه خود پیرامون تاثیر پابندی به مذهب و سلامت نشان دادند که هرچه پابندی افراد به مذهب بالاتر باشد، آنها از سلامت روان بیشتری برخوردارند.

در تبیین و نتیجه گیری این فرضیه می توان گفت: براساس نتایج به دست آمده بین جهت گیری مذهبی درونی با امید به زندگی رابطه مثبت معنادار وجود داشت و بین جهت گیری مذهبی بیرونی با امید به زندگی رابطه منفی معنادار وجود داشت که این نتیجه را می توان به ویژگی های مطلوبی که در پی داشتن جهت گیری مذهب درونی ایجاد می شود، یعنی اعتقاد به قدرتی برتر و ویژگی منفی جهت گیری مذهبی بیرونی که تنها استفاده از مذهب در آن مدنظر است، نسبت داد. آنچه مسلم است فردی که مذهب را به

عنوان اعتقادی برای زندگی کردن می خواهد و نه وسیله ای برای رسیدن به اهداف مادی خود، بهتر و راحت تر مسائل سخت و پراسترسی که در زندگی با آن مواجه می شود را رفع و رجوع می کند تا شخصی که حتی مذهب را برای استفاده مادی می خواهد. استفاده مادی از مذهب در مقابل برخورداری از اعتقادات مذهبی واقعی که فرد را از زندگی سراسر مادیات به سمت معنویات می برد، می تواند در کاهش امید افراد به زندگی تاثیرگذار است که همین مساله می تواند در بروز ناامیدی و افسردگی و بی معنایی زندگی برای آن ها تاثیرگذار باشد.

– بین جهت گیری مذهبی با سبک های اسناد درونی- بیرونی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که بین جهت گیری مذهبی درونی با سبک اسناد درونی- بیرونی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت گیری مذهبی بیرونی با سبک درونی- بیرونی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به منظور پیش بینی سبک اسناد درونی- بیرونی در رویدادهای خوشایند، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می توانند این متغیر را پیش بینی کنند ($p < 0/01$). این نتایج تا حدودی همسو با یافته هایی است که در ادامه به آن ها اشاره می شود:

یگانه (۱۳۹۲) در مطالعه ای با عنوان بررسی جهت گیری مذهبی در تبیین امید و بهزیستی روان شناختی زنان مبتلا به سرطان پستان نشان داد که جهت گیری مذهبی درونی با امید و بهزیستی روان شناختی این زنان همبستگی مثبت دارد. موسوی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه به بررسی ارتباط بین گرایش مذهبی با سبک های اسناد پرداخته و نشان دادند که گرایش مذهبی با سبک اسناد پایدارتر (در رویدادهای مثبت) و سبک اسناد ناپایدارتر (در رویدادهای منفی) رابطه مثبت معنادار دارد. عباسی و جان بزرگی (۱۳۸۹) در مطالعه ای پیرامون رابطه ابعاد جهت گیری مذهبی و پایداری هیجانی به این نتیجه رسیدند که بین جهت گیری مذهبی و پایداری هیجانی رابطه وجود دارد. هرچه مذهب بیرونی تر می شود، ناپایداری هیجانی فرد بیشتر می شود و هرچه مذهب افراد درونی تر می شود، پایداری هیجانی بیشتر می شود.

در تبیین و نتیجه گیری این فرضیه می توان گفت: داشتن سبک اسناد درونی- بیرونی در رویداد خوشایند به این معناست که یک فرد عامل رخداد یک اتفاق مطلوب را به عوامل درونی خود نسبت می دهد و معتقد است که این خود اوست که می تواند در ایجاد و شکل گیری آن اتفاق مطلوب تاثیرگذار باشد. براساس نتایج کسب شده در این مطالعه جهت گیری مذهبی درونی می تواند در ایجاد این نوع تفکر به شکل مطلوب تاثیرگذار باشد و جهت گیری مذهبی بیرونی، این نوع تفکر را از بین برده و این ذهنیت را در افراد ایجاد می کند که رخداد یک اتفاق مطلوب به دلیل وجود عوامل بیرونی رخ داده و خود شخص در ایجاد و شکل گیری آن بی تاثیر بوده است. داشتن جهت گیری مذهبی درونی افراد را به سمت وجودی برتر و در نهایت احساس امنیت سوق می دهد که می تواند در آن ها امیدی را ایجاد کند که خود را در کنار یاری قدرتی برتر و معنوی، عامل مهمی در جهت رسیدن به اهداف زندگی قلمداد کند. اما شخصی که حتی به مذهب نیز به عنوان وسیله ای برای رسیدن به اهداف مادی می نگرد، هیچ عامل درونی و اطمینان به خودی ندارد. او همه چیز را وسایلی برای رسیدن به اهداف مادی قلمداد می کند، در نتیجه رخدادهای مطلوب زندگی از نظر او در نتیجه ابزارها و لوازم بیرونی که مورد استفاده قرار داده است، ایجاد شده و بنابراین هیچ عامل درونی در ایجاد آن نقشی ندارند.

بین جهت گیری مذهبی با سبک های اسناد پایدار- ناپایدار در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که بین جهت گیری مذهبی درونی با سبک اسناد پایدار- ناپایدار در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت گیری مذهبی بیرونی با سبک پایدار- ناپایدار در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به منظور پیش بینی سبک اسناد پایدار- ناپایدار در رویدادهای خوشایند، جهت گیری مذهبی درونی و بیرونی معنادار بوده و می توانند این متغیر را پیش بینی کنند ($p < 0/01$). این نتایج تا حدودی همسو با یافته هایی است که در ادامه به آن ها اشاره می شود:

موسوی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه به بررسی ارتباط بین گرایش مذهبی با سبک‌های اسناد پرداخته و نشان دادند که گرایش مذهبی با سبک اسناد پایدارتر (در رویدادهای مثبت) و سبک اسناد ناپایدارتر (در رویدادهای منفی) رابطه مثبت معنادار دارد. ماسکو و کوزانسکی (۲۰۰۶) در مطالعه خود پیرامون تاثیر پایبندی به مذهب و سلامت نشان دادند که هرچه پایبندی افراد به مذهب بالاتر باشد، آن‌ها از سلامت روان بیشتری برخوردارند. دادلی و کوسینی (۲۰۰۶) به بررسی رابطه ایدئولوژی مذهبی، تجربه و رضایت زناشویی پرداختند و نشان دادند که همبستگی قوی بین رضایت زناشویی با اعمال مخصوص مذهبی، انگیزه درونی مذهبی و تجربه مذهبی (احساس نزدیکی به خدا) وجود دارد.

در تبیین و نتیجه گیری این فرضیه می توان گفت فرایندی که از طریق آن در پی کسب اطلاعات درباره فهم چرایی رفتار برمی آیم "اسناد" نامیده می شود. ما نیازمندیم علل رفتار خود و دیگران و صفات ماندگار آن‌ها را بدانیم. به عبارت روشن تر، اسناد به تلاش ما در فهم علل رفتار دیگران و نیز رفتار خودمان اشاره دارد (شمس اسفندآباد، ۱۳۸۴). هاید^{۱۴} نیز بیان می کند: اسناد عبارت از فرایندی است که افراد به کار می گیرند تا رویدادها یا رفتارها را به عوامل زیربنایی خود پیوند دهند. نتایجی که ما درباره علل رفتار دیگران به دست می آوریم بر ارتباطات ما تاثیر می گذارد. از اینرو اسنادها نقش مهمی در بسیاری از جنبه های رفتار اجتماعی از جمله متقاعدسازی، پیش داوری، ارتباطات درازمدت، نفوذ اجتماعی و تعارض ایفا می کنند. روان شناسان اجتماعی به دلیل پیچیدگی قضیه اسناد در تحلیل آن اتفاق نظر ندارند و نظریه های بسیاری در مورد تبیین نحوه عمل آن پیشنهاد داده اند که در حقیقت هر یک از آن‌ها چارچوب هایی برای فهم چگونگی تلاش ما برای ادراک دنیای اجتماعی است (کلوپانی و همکاران، ۱۳۸۷). یکی از ابعاد اسناد در نظریه واینر، پایداری یا ناپایداری عوامل می باشد (کریمی، ۱۳۹۱). وقتی انسان در مقابل رویدادهای غیر قابل کنترلی قرار می گیرد و فعالیت های او بی نتیجه می ماند، برای نتیجه گیری آن شکست، خواه علت درونی یا بیرونی داشته باشد ثبات آن عامل شکست را بررسی می کند. به عبارت دیگر در این حالت فرد از خود می پرسد آیا عاملی که موجب شکست شده است، پایدار و دائمی است یا ناپایدار. کند ذهنی و ناتوانی (درونی و پایدار) و پیچیدگی مساله (بیرونی و پایدار)، نمونه هایی از عوامل باثباتند. در مقابل عواملی مانند عدم تلاش و وضعیت اقتصادی، عوامل ناپایدارند. در نظریه درماندگی آموخته شده، وقتی فرد شکست خود را به عوامل با ثبات نسبت می دهد، نقایص مربوط به درماندگی با ثبات خواهد بود ولی وقتی شکست خود را به عوامل ناپایدار نسبت دهد، اگر پس از مدتی دوباره با همان مساله رو به رو گردد شکست نخواهد خورد. بنابراین طبق الگوی جدید درماندگی آموخته شده، تبیین های با ثبات به نقایص پایدار و تبیین های بی ثبات به نقایص ناپایدار منجر می شوند (پروین، ۲۰۰۱؛ ترجمه جوادی و کدیور، ۱۳۸۱).

پایدار دانستن رخداد اتفاقات مطلوب و ارتباط مثبت آن با جهت گیری مذهبی درونی را می توان به نفشی که داشتن این جهت گیری در ایجاد سلامت افراد دارد، نسبت داد. فردی که مذهب را به عنوان بخشی از وجود خود قبول کرده، فردی است که می تواند رخداد وقایع مطلوب را پایدار و باقی بداند چراکه مطمئن است که تلاش او و باورهای مطلوبی که دارد، می تواند در رخداد مجدد این اتفاقات مطلوب به شکل مثبت تاثیر گذارد. اما فردی که جهت گیری مذهبی بیرونی دارد، وجود یک اتفاق مطلوب را به محیا بودن عوامل زیربنایی مادی آن نسبت می دهد و معتقد است که نبود شرایط مادی لازم می تواند در از بین رفتن این اتفاق مطلوب تاثیر گذار باشد.

– بین جهت گیری مذهبی با سبک های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند رابطه وجود دارد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که بین جهت گیری مذهبی درونی با سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه مثبت معنادار وجود داشت. همچنین بین جهت گیری مذهبی بیرونی با سبک کلی-جزئی در رویداد خوشایند رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون نشان داد که به منظور پیش بینی سبک اسناد کلی-جزئی در رویدادهای خوشایند، جهت گیری مذهبی درونی معنادار بوده و می تواند این متغیر را پیش بینی کند ($p < 0/01$).

¹⁴.Heider

این نتایج تا حدودی همسو با یافته‌هایی است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود:

یگانه (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی جهت‌گیری مذهبی در تبیین امید و بهزیستی روان شناختی زنان مبتلا به سرطان پستان نشان داد که جهت‌گیری مذهبی درونی با امید و بهزیستی روان شناختی این زنان همبستگی مثبت دارد. موسوی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه به بررسی ارتباط بین گرایش مذهبی با سبک‌های اسناد پرداخته و نشان دادند که گرایش مذهبی با سبک اسناد پایدارتر (در رویدادهای مثبت) و سبک اسناد ناپایدارتر (در رویدادهای منفی) رابطه مثبت معنادار دارد. عباسی و جان بزرگی (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای پیرامون رابطه ابعاد جهت‌گیری مذهبی و پایداری هیجانی به این نتیجه رسیدند که بین جهت‌گیری مذهبی و پایداری هیجانی رابطه وجود دارد. هرچه مذهب بیرونی تر می‌شود، ناپایداری هیجانی فرد بیشتر می‌شود و هرچه مذهب افراد درونی تر می‌شود، پایداری هیجانی بیشتر می‌شود. جان بزرگی (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای پیرامون رابطه جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان به این نتیجه رسید که بیم مذهبی بودن و سلامت روان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد، بطوریکه هرچه مذهب درونی تر باشد، سلامت روان افزایش یافته و هرچه بیرونی تر باشد، احساس خستگی و نشانه‌های بدنی بیشتر می‌شود. نووال (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای پیرامون رابطه مذهب و افسردگی نشان داد که مداخلات معنوی و مذهبی آگاهانه می‌تواند در کاهش افسردگی نقش اساسی داشته باشد. لیچر و کارمات (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای نقش معنویت را بر رضایت زناشویی زوجین بررسی کرده و نشان دادند که تعالی معنوی زوجین باعث افزایش رضایت زناشویی بین آن‌ها می‌شود.

در تبیین و نتیجه‌گیری این فرضیه می‌توان گفت: بعد کلیت، اولین بار توسط کلی (۱۹۷۲) مطرح گردید که اشاره دارد به اینکه آیا یک عامل کلی به عنوان عمومیت دهنده در گستره وسیعی از موقعیت‌ها درک می‌شود و تمام فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهد یا اینکه آن نوع خاصی از موقعیت‌های ویژه است و فقط در گستره محدودی از زندگی وجود دارد. وقتی حوادث غیر قابل کنترل به عامل کلی نسبت داده شوند تاثیرات نافذی نسبت به عوامل علی که در موقعیت خاص ادراک می‌شود، دارد. به عنوان مثال، ممکن است دانش آموزی به این نتیجه برسد که در ایجاد ارتباط با دوستان و خانواده خود همانقدر ضعیف است که در درس ریاضی، پس از این احساس ناتوانی را به سایر زمینه‌های زندگی خود تعمیم می‌دهد. از طرف دیگر او می‌تواند نتیجه بگیرد که تنها در درس ریاضی ضعیف است و دشواری این درس موردی خاص است و نمی‌تواند تاثیر در پاسخگویی به سایر درس‌ها یا روابط اجتماعی او داشته باشد. در نتیجه ناتوانی در درس ریاضی به سایر زمینه‌ها تعمیم داده نمی‌شود (پروین، ۲۰۰۱؛ ترجمه جوادی و کدیور، ۱۳۸۱). نگاه کلی داشتن به وقایع مطلوبی که در زندگی رخ می‌دهد، در واقع به معنای بروز و شیوع اتفاقات مطلوب در کل روند زندگی است و نه در یک موقعیت خاص که می‌نوان آن را به اطمینان درونی که داشتن مذهبی درونی در افراد ایجاد می‌کند، نسبت داد. شخصی که جهت‌گیری مذهبی بیرونی دارد و از هر عاملی برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کند، در مقابل شخصی که عامل مهم و معنوی مذهبی را به عنوان عامل آرامش بخش خود دارد، کمتر می‌تواند موفقیت را عاملی همیشگی قلمداد کند و معتقد است که بروز اتفاقات مطلوب در یک مرحله به خاطر وجود شرایط مورد نیازش بوده و نبود این شرایط مادی مورد نیاز امکان رخداد اتفاقات مطلوب را می‌گیرد.

– بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.

براساس نتایج بدست آمده از جدول همبستگی همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد درونی-بیرونی در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد:

– بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.

براساس نتایج بدست آمده از جدول همبستگی همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد پایدار-ناپایدار در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد.

– بین جهت‌گیری مذهبی با سبک‌های اسناد کلی-جزئی در رویدادهای ناخوشایند رابطه وجود دارد.

براساس نتایج بدست آمده از جدول همبستگی همبستگی معناداری بین جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی با سبک اسناد کلی- جزئی در رویدادهای ناخوشایند وجود ندارد.

محدودیت های پژوهش

- به جهت انجام مطالعه حاضر بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد کرج، تعمیم نتایج با محدودیت های مواجهه است.
- عدم امکان همسان سازی اعضای گروه نمونه از لحاظ متغیرهای مداخله گرانه ای مانند وضعیت فرهنگی (شیوه های آموزشی و تربیتی مربوط به هر شهر) از دیگر محدودیت های پژوهش حاضر می باشد.

پیشنهادات پژوهشی

- انجام مطالعات مشابه بطور گسترده تر در شهرهای مختلف با حجم نمونه های بالا و مقایسه نتایج آن‌ها با نتایج کسب شده در مطالعه حاضر.
- پیشنهاد می شود در مطالعات بعدی متغیرهای مداخله گری مانند عوامل فرهنگی کنترل شوند.
- با توجه به نتایج کسب شده در مطالعه حاضر پیشنهاد می شود از شیوه های آموزشی مناسب برای ارتقای سطح گرایشات مذهبی دانشجویان در محیط دانشگاه استفاده شود.

پیشنهادات کاربردی

براساس نتایج به دست آمده استفاده از شیوه های آموزشی مناسب برای ایجاد احساس مطلوب و درونی معنوی و مذهبی در افراد می‌تواند، سلامت آن‌ها را در جهات مختلف افزایش دهد.

منابع

۱. آزموده، پیمان؛ شهیدی، شهریار و دانش، عصمت. (۱۳۸۶). رابطه بین جهت گیری مذهبی با سرسختی و شادکامی در دانشجویان. *مجله روان شناسی*، ۱۱ (۱): ۶۰-۷۴.
۲. آسانی، لیلیا. (۱۳۹۴). بررسی ارتباط بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی در کارکنان پرستاری شاغل در بیمارستان شهر آستارا در سال ۱۳۹۲. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران واحد پردیس ارس.
۳. آلپورت، گوردن دبلیو و جونز، ادوارد ای. (۱۹۸۲). *روان شناسی اجتماعی از آغاز تا کنون*. ترجمه محمدنقی منشی طوسی (۱۳۷۱). مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
۴. اصغری، فرهاد؛ کردمیرزا، عزت الله و احمدی، لیلیا. (۱۳۹۲). رابطه نگرش مذهبی، منبع کنترل و گرایش به سوء مصرف مواد در دانشجویان. *فصلنامه اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد*، ۷ (۲۵): ۱۱۲-۱۰۳.
۵. امیدوار، بهار. (۱۳۸۶). بررسی تأثیر آموزش غنی سازی زندگی زناشویی بر نگرش ها و انتظارات زناشویی زوجین شهر شیراز. *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.
۶. برجلی، زهرا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین مولفه های اصلی هوش معنوی و جهت گیری مذهبی با هویت شخصی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه الزهرا.
۷. پروین، لارنس. (۲۰۰۱). *روانشناسی شخصیت نظریه و پژوهش*. ترجمه محمدجعفر جوادی و پروین کدیور. (۱۳۸۱). تهران: نشر آیش.

۸. پورافکاری، نصراله؛ عنبری روزبهانی، مهدخت؛ حکیمی نیا، بهزاد. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی و نگرش به ازدواج؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر ۲۵ - ۱۸ ساله دانشگاه اصفهان. *علوم اجتماعی*، ۲۱: ۹۸-۷۳.
۹. پی فرگاس، جوزف. (۱۹۸۴). *روان شناسی تعامل اجتماعی*. ترجمه خشایار بیگی و مهرداد فیروزبخت (۱۳۷۳)، تهران، انتشارات: ابجد.
۱۰. ثناگوی، محمد. (۱۳۹۲). رابطه الگوهای ارتباطی زنان و مردان با توجه به پایبندی مذهبی و رضامندی زناشویی در روابط زوجین. *روان شناسی و دین*، ۱۰۸: ۲۱-۹۱.
۱۱. جان بزرگی، مسعود. (۱۳۸۶). جهت گیری مذهبی و سلامت روان. *مجله علوم پزشکی و خدمات بهداشت درمانی شهید بهشتی*، ۳۱ (۴): ۳۵۰-۳۴۵.
۱۲. جعفری، علیرضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه جهت گیری مذهبی (درونی-بیرونی) با شیوه های مقابله با استرس در دانشجویان. *فصلنامه علوم رفتاری*، ۴ (۳): ۱۱۴-۹۱.
۱۳. حسینی، سیده مونس. (۱۳۸۵). رابطه امید به زندگی و سرسختی روانشناختی در دانشجویان (دختر و پسر) دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۱۴. حیدری، محمود؛ مظاهری، محمدعلی و پوراعتقاد، حمیدرضا. (۱۳۸۴). رابطه باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۱ (۲): ۱۳۰-۱۲۱.
۱۵. خداخواه، فاطمه. (۱۳۹۲). رابطه بین رضایت زناشویی و شیوه های فرزند پروری با ابراز وجود دانش آموزان دبیرستانهای شهرستان مرودشت. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۱۶. دهقان تنها، ریحانه؛ آیتی، محسن و شهابی زاده، فاطمه. (۱۳۹۲). کارکرد خانواده و جهت گیری مذهبی، ارائه الگوهای نگرش به ارتباط پیش از ازدواج و پیامدهای آن در دانشجویان دارای ارتباط و بدون ارتباط با جنس مخالف. *روان شناسی و دین*، ۶ (۳): ۹۵-۸۱.
۱۷. راس، آلن. (۱۹۹۲). *روان شناسی شخصیت (نظریه ها و فرایندها)*. ترجمه سیاووش جمالف. (۱۳۹۰). تهران؛ نشر روان.
۱۸. رجبی، غلامرضا؛ شهنشهی ییلاق، منیجه. (۱۳۸۴). اثرات جنسیت و رشته تحصیلی بر سبک های اسناد دانش آموزان دبیرستانی شهر اهواز و یافته های روان سنجی مقیاس. *مجله اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۴ (۲۲): ۳۲-۱۵.
۱۹. زارع خلیلی، معصومه. (۱۳۹۲). رابطه هوش اخلاقی و تعالی معنوی با امید به زندگی در مدیران مدارس آموزش و پرورش ناحیه یک شیراز. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۲۰. زره پوش، اصغر؛ کجیاف، محمدباقر؛ حشمتی فر، لیلا؛ صادقی هسنیجه و امیدی، حامد. (۱۳۹۳). بررسی جهت گیری مذهبی و ویژگی های شخصیتی دانشجویان براساس پنج عامل شخصیت. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی مازنداران*، ۷۶: ۶۸-۱۹.
۲۱. ستوده، هدایت الله. (۱۳۷۶). *درآمدی بر روان شناسی اجتماعی*. تهران، انتشارات: آوای نور.
۲۲. ستیر، ویرجینیا. (۲۰۰۰). *آدم سازی در روانشناسی خانواده*. ترجمه بیرشک، بهروز. (۱۳۸۸). تهران: انتشارات رشد.
۲۳. سلیمانی نژاد، ناصر. (۱۳۸۱). رابطه سبک های اسناد با پیشرفت تحصیلی در دختران و پسران سال سوم دبیرستان. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.

۲۴. سلیمی بچستانی، حسین. (۱۳۸۸). مقایسه اثربخشی مشاوره به شیوه آدلری و بازشناسی شناختی مبتنی بر تمثیل بر سلامت روان، تاب آوری و امیدواری دانشجویان. *پایان نامه دکتری*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی.
۲۵. شاملو، سعید. (۱۳۹۰). *مکتب ها و نظریه ها در روان شناسی شخصیت*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۲۶. شجاعیان، منصور؛ سودانی، منصور و رضائی، فرهاد. (۱۳۹۳). اثربخشی معنادرمانی گروهی بر افزایش امید به زندگی در مردان بازنشسته کانون بازنشستگان شهر ممسنی. *ارمغان دانش*، ۱۹ (۶): ۴۹۷-۵۰۶.
۲۷. شمس اسفندآباد، حسن (۱۳۹۲). *روان شناسی تفاوت های فردی*. تهران: انتشارات سمت.
۲۸. شولتز، دوان. (۲۰۰۲). *روان شناسی کمال: الگوهای شخصیت سالم*. ترجمه گیتی خوشدل. (۱۳۹۰). تهران: انتشارات البرز.
۲۹. صولتی، سیدکمال؛ ربیعی، محمد و شریعتی، مریم. (۱۳۹۰). رابطه بین جهت گیری مذهبی و سلامت روان. *مجله علوم پزشکی قم*، ۵ (۳): ۴۸-۴۲.
۳۰. عابدی، اعظم. (۱۳۹۲). مقایسه تیپ‌های شخصیتی درونگرا و برونگرا و تحریف‌های شناختی در زوج‌های متعارض و عادی. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۳۱. عباسی، مهدی و جان بزرگی، مسعود. (۱۳۸۹). رابطه ابعاد جهت‌گیری مذهبی و پایداری هیجانی. *روان شناسی و دین*، ۳ (۱۱): ۱۸-۵.
۳۲. عبودی، آسیه. (۱۳۹۲). اثربخشی معنویت درمانی بر امید به زندگی و کیفیت زندگی سالمندان زن شیراز. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۳۳. عسگری، پرویز؛ صفرزاده، سحر و مظاهری، محمد مهدی. (۱۳۹۱). رابطه باورهای دینی و امید به زندگی با سلامت معنوی. *مطالعات میان فرهنگی*، ۷ (۱۸): ۱۵۷-۱۳۶.
۳۴. عیسی زادگان، علی؛ میکائلی منیع، فرزانه و مروئی میلان، فیروز. (۱۳۹۳). رابطه بین امید، خوش بینی و معنای تحصیل با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی. *مجله روان شناسی مدرسه*، ۳ (۲): ۱۵۲-۱۳۷.
۳۵. غلامرضا پور، مریم. (۱۳۹۳). مقایسه تحریف‌های شناختی و نگرش‌های ناکارآمد در نوجوانان وابسته به اینترنت و غیر وابسته. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۳۶. فتحی، محمد. (۱۳۸۶). رابطه بین معنویت و شدت علائم اختلال پس از آسیب در دانش آموزان دبیرستانی شهر بم. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی.
۳۷. کاویانی، محمد؛ آذربایجانی، مسعود؛ سالاری فر، محمدرضا؛ موسوی اصل، سیدمهدی؛ عباسی، اکبر؛ تبیک، محمدتقی و غروی، سیدمحمد. (۱۳۸۴). *روان شناسی اجتماعی با نگرش به منابع اسلام*. تهران: انتشارات سمت.
۳۸. کریمی، یوسف. (۱۳۹۱). *روان شناسی اجتماعی*. تهران: انتشارات بعثت.
۳۹. کمری سنقرآبادی، سامان و فتح آبادی، جلیل. (۱۳۹۱). بررسی نقش جهت‌گیری مذهبی و امید به زندگی در میزان رضایت از زندگی. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۷ (۲۸): ۱۷۹-۱۵۹.
۴۰. کیانی، ژاله؛ فروزش، یکتا و عزیز، لیلا. (۱۳۹۱). جهت‌گیری دینی و جهت‌گیری پرسشگری دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، ۱۸ (۳): ۲۳-۱.
۴۱. مختاری، عباس؛ الهیاری، عباسعلی و رسول زاده طباطبائی، سید کاظم. (۱۳۸۰). رابطه جهت‌گیری مذهبی با میزان تنیدگی. *مجله روانشناسی*، ۵ (۱۷): ۶۷-۵۶.

۴۲. معتمدی شارک، فرزانه و افروز، غلامعلی. (۱۳۸۶). بررسی رابطه سبک‌های اسنادی و سلامت روان در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی. *مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۲ (۲): ۱۸۱-۱۷۳.
۴۳. منجزی، فرزانه؛ شفیع آبادی، عبدالله و سودانی، منصور. (۱۳۹۰). بررسی اثر ارتباط اسلامی و نگرش‌های مذهبی بر بهبود رضایت زناشویی. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۰ (۱): ۳۷-۳۰.
۴۴. موسوی، سید ولی‌الله؛ اسلام‌دوست، فاطمه و غباری بناب، باقر. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین سبک‌های اسناد و گرایش مذهبی نوجوانان. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۳ (۲): ۸۵-۱۰۱.
۴۵. نادری، فرح و حسینی، سید مونس. (۱۳۸۹). رابطه امید به زندگی و سرسختی روان‌شناختی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱ (۲): ۱۴۱-۱۲۳.
۴۶. نصیری، حبیب‌الله و جوکار، بهرام. (۱۳۸۷). معنا داری زندگی، امید، رضایت از زندگی و سلامت روان در زنان (گروهی از زنان شاغل فرهنگی). *زن در توسعه و سیاست*، ۶ (۲): ۱۷۶-۱۵۷.
۴۷. نعمت زاده فراهانی. مسعوده. (۱۳۹۲). مقایسه سبک‌های اسناد، تجارب معنوی و تاب‌آوری زنان مبتلا به سرطان سینه و زنان سالم. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات*.
۴۸. ولی‌زاده، فتح‌الله. (۱۳۹۰). میزان شیوع رفتارهای پرخطر و رابطه‌ی آن با گرایش‌های مذهبی در دانش‌آموزان (دختر و پسر) مدارس شاهد و غیرشاهد. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات*.
۴۹. یگانه، طیبیه. (۱۳۹۲). بررسی نقش جهت‌گیری مذهبی در تبیین امید و بهزیستی روانشناختی زنان مبتلا به سرطان پستان. *فصلنامه بیماری‌های پستان ایران*، ۶ (۳): ۵۶-۴۷.
50. Bridges, K. R. (2001). Using Attributional style to predict academic performance: How does it compare to traditional methods? *Personality and Individual Differences*, 31: 723-773.
51. Craddoc, A. E. (2014). Relationship between attitudinal similarity couples satisfaction in married and de factor couples. *Australian Journal of psychology*, 43: 11-16.
52. Dudley, M & Kosinski, F. (2006). Religiosity and marital satisfaction: A research note. *Review of Religiousresearch*, 32(1): 78-86.
53. Feldman, D. B & Snyder, C. R. (2005). Hope and the Meaningful Life: Theoretical and Empirical Associations between Goal-directed Thinking and Life Meaning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24: 401-421.
54. Flere. S, Klanjsek, R, Lavric, M & Musil B. (2008). Testing the Allportian religious orientation schema on Slovenian Catholics by multidimensional scaling. *Personality and Individual Differences*, 44(2): 512-520.
55. Hunler, O.S & Genc, T.I.(2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction. *Contemporary Family Therapy*, 27(1): 123-136.
56. Lichter, D & Carmalt, J (2009). "Religion and marital quality among low-income couples. *Social Science Research*, 38: 168-187.
57. Maselko, J & Kubzansky, L.D. (2006). Gender differences religious practices, spiritual experiences and health: Results from the US General Social Survey. *Soc Sci Med*, 62: 2848-2860.

58. Mevludin, H & Izet, P.(2010). Religious Moral Beliefs as Mental Health Protective Factor of War Veterans Suffering from PTSD, Depressiveness, Anxiety, Tobacco and Alcohol Abuse in Co morbidity. *Psychiatria Danubina*, 22(2): 203-210.
59. Nuval, J.A.(2010). *The relationship of depression with intrinsic and exfrinsic components of religiosity in the older adult female*. Ph.D Dissertation ~~in~~ Indian State University, Terre Haute Indian.
60. Rodriguez, C.M & Henderson, R.C. (2010). Who spares the rod? Religious orientation, social conformity, and child abuse potential. *Child Abuse & Neglect*, 34 (2): 84-94.
61. Salts, C. (2014). Attitude Toward Marriage and Premarital Sexual Activity of College Freshman. *Journal of Adolescence*, 29(116): 762-775.